

Franken, participia en zwakke ee's – Frank Drijkoningen

(UiL-OTS, Universiteit Utrecht)

Mijn voornaamgenoot ken ik sinds de vorige eeuw, meer in het bijzonder sinds de periode van het Europese(*0) automatisch(*e) vertaalproject Eurotra (1978-1992). In die tijdsspanne voerde ik in Utrecht een onderzoek uit naar deelwoorden en was het onderzoeksinstituut waar ik bij werkte betrokken bij Eurotra. Na mijn proefschrift (1987) als formeel linguïst (van de subsoort GB, met specialisatie Frans) kon ik bijdragen aan de ondersteuning van de Eurotra onderzoekers op onderwijsgebied, waaronder bv. het onderwijs in de "andere" formele modellen (LFG, GPSG, HPSG, CG) en stages en/of scripties, maar ook de contracten voor internationale studentuitwisselingen in het kader van Erasmus. Dat was het meest concrete officiële contactpunt met Frank, al kan toegevoegd worden dat mijn ondertussen ex destijds als onderzoekster voor Eurotra werkte en dus binnen de groep medewerkers van het team voor het Nederlands functioneerde.

Als taalkundige ben ik gevoelig voor taalvariatie, en als Nederlander word ik snel aangenaam verrast door het Vlaams. Gaan naar de *Blijde Inkomststraat* klinkt al vrolijk voordat je er bent en als je daar je hele werkzame leven mag slijten dan kan ik mijn voornaamgenoot daarmee feliciteren. Vanuit een ander perspectief was er destijds sprake van de opkomst (niet *inkomst* lijkt me) van het neoliberalisme, met in de praktijk

een enorme hoeveelheid flexibele -- dus tijdelijke - contracten. Ik herinner me dat Frank uitermate blij was toen hij als "navorser voor het leven" in Leuven mocht blijven en het is inderdaad jammer genoeg ook waar dat een grote meerderheid van de destijds betrokken onderzoekers het desbetreffende onderzoeksveld heeft moeten verlaten.

Frank citeert Frank (GB subdeel Binding: referentiëel verschillende Franken). In "What participles are a mixture of" citeert Frank (2021) Frank (1992). Ik vind dat wel mooi. Omdat ik zelf recentelijk met pensioen ben gegaan heeft dat iets ronds. Promotie-onderzoek gedaan, inhoudelijk resultaat nog steeds citeerbaar, ik kan rustig pensioneren. Zo'n dertig jaar na mijn proefschrift over o.a. deelwoorden wordt mijn werk nog gelezen en gebruikt. Ook werd mij duidelijk dat de "andere" formele modellen zoals die van de subsoort HPSG vergelijkbare analyses kunnen formaliseren, uitbreiden en gemotiveerd veranderen, al blijf ik zelf nog steeds wel fan van een algemenere gedachte van "familie van formele taalmodellen" en hoop ik een beetje op een minimaal aantal pagina's van Chomsky als conclusie (maar zo wiskundig kort als Einsteins formule zal de syntaxis vermoedelijk niet zijn)

Eén van de dingen waarvan ik destijds vond dat veel gewone / normatieve / traditionele grammatica's niet duidelijk waren was het al dan niet uitspreken van de sjwa (schwa, zwakke e) in het Frans. Dit was een van de redenen om de "veelbelovende" formelere benaderingen te willen leren en gebruiken. Die zwakke -e komt ook terug bij de 'accord du

participe passé' in het Frans, en speelt ook bij de Nederlandse participia en adjectieven, waarover ook Frank een gedetailleerde analyse presenteert. Die zwakke -e in het Frans heb ik verder altijd ervaren als een specifiek probleem voor buitenlanders die Frans leren, als een L2 problematiek waarbij harde / heldere beschrijvingen ontbraken. Sinds een tijdje heb ik echter gemerkt dat het Nederlands ook een sjwa-probleem kent voor buitenlanders. Soms is het de uitspraak zelf (*De studenten* uitgesproken zonder de -e van het meervoud) en soms is het lexicale kennis (*een mooie huis*). De details van de zwakke -e van alle soorten participia en adjectieven in het Nederlands kosten L2-ers grote moeite. Sommigen zeggen dat de overgeneralisatie naar altijd een -e in de toekomst plaats zal vinden (met name op grond van het verlies van de onzijdigheid van een specifieke verzameling nomina), maar dat zou ik wel jammer vinden, want dan zou ik niet meer kunnen schrijven "**Frank van Eynde is een groot(*e) navorser gebruikmakend(*e) van een helder(*e) werkend(*e) artificiëel(*e) intelligent(*e) computationeel(*e) model.** Al blijft de bron voor de afwezigheid van de -e bij *artificiëel* (of *helder*) van een andere aard dan de onzijdigheid van het *model* en zou daarom juist wel nog goed leerbaar kunnen blijven, zie ook de eerste alinea. Daar zou overigens ook nog sprake kunnen zijn van een (ordenings-)paradox tussen spelling en analyse: [het [Europese [[automatisch [vertaal]] project]], maar ja, die Nederlandse lange aan elkaar geschreven samengestelde woorden zijn voor alle op lexica geënte modellen een probleem.

Navorser voor het leven is ook zo'n verrassend Vlaams woord, al lijkt google mij te willen leren dat het woord *navorser* in het Vlaams gewest geen standaardtaal meer is. *Voor het leven* dient ook genuanceerd te worden, ik neem toch aan dat deze bundel nog tijdens leven aangeboden wordt en dat het leven doorgaat na emeritaat. Geniet ervan!